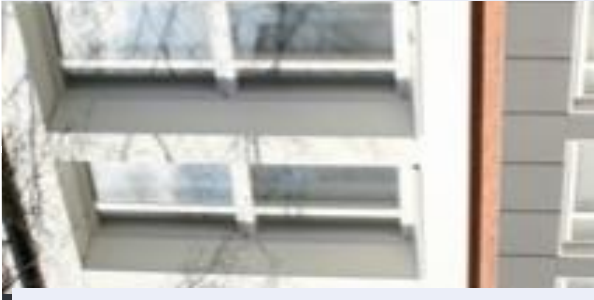
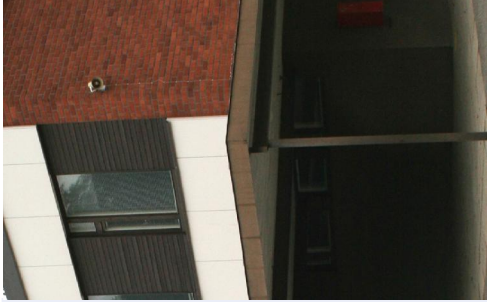
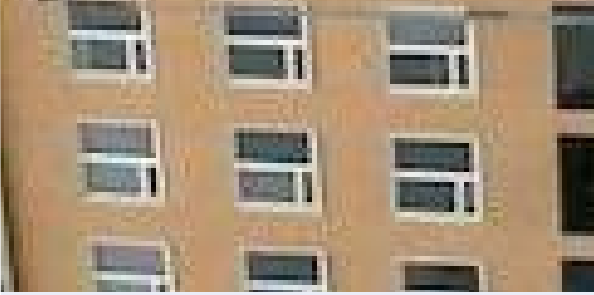

KUOPION MODERNIN RAKENNUSPERINNÖN INVENTOINTI KESKEISEN KAUPUNKIALUEEN MODERNIT KOULUKOhteet

4.6.2018

Koulut	Asuinrakennukset	Liikerakennukset	Muut julkiset rakennukset
			
			
			

Sisällys

1 Johdanto

2 Lähtökohdat ja tavoitteet

3 Rakennusinventointi

4 Arvottaminen

5 Kouluinventointi

5.1 Koulujen historiaa

5.1.1 Kansakoulusta peruskouluun

5.1.2 Erityiskoulut

5.1.3 Ammatillinen koulutus ja korkeakoulutus

5.2 Moderni kouluarkkitehtuuri

5.3 Koulukohteet

Linnanpellon koulu

Haapaniemen koulu

Talousskoulu

Kauppapaoppilaitos

Ammattioppilaitos

Minna Canthin koulu

Muotoiluakatemia

Särkiniemen koulu

Hatsalan koulu

Klassillinen lukio

Teknillinen oppilaitos

Kettulan koulu

Jynkänlahden koulu

Rajalan koulu

Hotelli- ja ravintolakoulu

Kuopion yliopisto

Pohjantien koulu

Mäntykankaan koulu

Pohjois-Savon Opisto

Neulamäen koulu

Pitkälahden koulu

5.4 Toimenpidesuositus

6 Jatkotoinenpiteet

7 Suunnitteluvaiheet

Lähteet

Raportti: Aada Mustonen, Juha Romppanen, Matti Asikainen, Pirjo Jokiniemi

Arvotukset: Kuopion kulttuuriympäristötyöryhmä

Raportin kuvat: Ilmakuvat Blom Kartta Oy, historialliset kuvat Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, muut kuvat Aada Mustonen

Johdanto

Modernin rakennusperinnön inventointi alkoi Kuopiossa alkuvuodesta 2015. Nyt tehtävässä inventoinnissa modernismin laaja käsite rajautuu ajallisesti sotien jälkeen syntyneeseen rakennusperintöön, 1950-luvun alusta 1990-luvun alkuun. Aikajana kattaa jakson sodan jälkeisen vilkkaan rakentamisen aikakaudesta 1990-luvun laman alkuun, josta kulunut 20 vuotta on vähimmäisetäisyys historialliselle tarkastelulle.

Rakennusinventointi on maankäyttö- ja rakennuslain velvoittamaa perustutkimustyötä. Inventointia tehdään osana strategista maankäytön suunnittelua jossa työn suorittaa suunnittelija, filosofian maisteri Aada Mustonen. Ohjaus- ja arvottamisryhmänä toimii kuukausittain kokoon-tuva Kuopion kulttuuriympäristötyöryhmä.

Inventointi liittyy keskeisesti kaavoitukseen tukien kaavoitusprosessien joustavaa etenemistä. Kaavoituksessa yksittäiset kohdeinventoinnit eivät ole aina riittäviä, ja kattavampia selvityksiä on alettu edellyttää myös viime aikaisten oikeuden päätösten kautta. Tämä inventointi on yleis-kaavallinen selvitys, joka tulee pohjatietona hyödynnettäväksi kaavoituksessa sekä rakennusten ja ympäristön suunnittelussa. Suojeluratkaisut määritellään vasta kaavaprosessien yhteydessä.

Inventoinnin rajaus sisältää ensimmäisessä vaiheessa ruutukaava-alueen lähiympäristöineen. Inventointi kattaa koulut, muut julkiset rakennukset, liikerakennukset sekä asuinrakennukset. Koulut käsitellään jo ensimmäisessä vaiheessa laajemmin koko keskeisen kaupunkialueen yleiskaava-alueelta. Työn edetessä inventointikohteista kootaan teemoittain inventointiraportit.

Raportissa esitellään modernin rakennusperinnön inventoinnin lähtökohdat ja tavoitteet, rakennusinventoinnin työvaiheet sekä inventoin-

tikohteiden arvotusmenetelmät. Inventointien pohjalta on raporttiin koottu koulukohteista tiivistetyt kohde-esittelyt, joissa painopiste on arvojen esiintuomisessa. Lisäksi kohteiden sisältämät arvot on listattu yhteenvetotaulukkoon. Kulttuuriympäristöstrategian mallin mukainen toimenpidesuositus sekä jatkotoimenpiteet antavat suuntaa kohteiden jatkokäsittelyyn.

2. Lähtökohdat ja tavoitteet

Inventoinnin tarkoituksena on tuottaa tutkimustietoa sotien jälkeen syntyneestä uudemmasta rakennusperinnöstä. Suomen rakennuskannasta noin 80 % on syntynyt sotien jälkeen. Tarve aikakauden rakennusperinnön tutkimukselle on suuri siihen kohdistuvien suurten muutos- ja purkamispaineiden sekä vähäisen tutkimustiedon vuoksi. Tutkimustarve on kirjattu sekä vuonna 2008 vahvistettuun Kuopion seudun maakunta-kaavaan että vuonna 2007 kaupunginvaltuuston hyväksymään Kuopion kulttuuriympäristöstrategiaan.

Kuopion vanhempaa rakennuskantaa on inventoitu laajemmin yleiskaavallisina selvityksinä 1990-luvun alussa. Keskeisen kaupunkialueen rakennuskannan inventoinnin suoritti Kimmo Ruotsalainen vuonna 1990. Kuopion maaseutualueita inventoi Tapio Laaksonen vuosina 1991–1992. Lisäksi 2000-luvun puolivälissä toteutettiin Kuopion kulttuuriympäristöstrategia –hanke, jossa Merja Marin teki inventointeja valikoidulla otannalla laajalla alueella Kuopion keskusta-alueella ja ympäristössä. Työn tuloksena Kuopion kulttuuriympäristöryhmä laati teoksen Kuopion kulttuuriympäristö – Strategia ja hoito-ohjeet, joka hyväksyttiin vuonna 2007 Kuopion kaupunginhallituksessa ohjeellisenä noudatettavaksi.

Edellisen kerran kulttuurihistorialliset suojelukohteet on määritelty keskeisen kaupunkialueen yleiskaavassa vuonna 2001. Suurin osa tuolloin suojelluista kohteista on vanhempia, ennen 1950-lukua valmistuneita kohteita. 2010-luvulla kaupungin keskusta-alueella on käynnistynyt useita kaavahankkeita, joihin liittyvistä moderneista rakennuksista on tehty rakennushistoriallisia selvityksiä. Yksittäisten selvitysten lisäksi on kuitenkin noussut tarve kattavalle keskusta-alueen inventoinnille, jotta yksittäisten rakennusten arvot kyetään määrittelemään myös laajemmassa kontekstissa. Nyt aloitetun modernin rakennusperinnön inventoinnin tuloksena on tarkoitus tehdä kulttuuriympäristöstrategialle modernit rakennuskerrostumat käsittävä jatko-osa. Alkuvaiheessa inventointialue

rajattiin koskemaan Kuopion ruutukaavakeskusta-aluetta ja siihen välittömästi liittyviä kaupunginosia. Toisessa vaiheessa kartoitetaan lähi-alueet. Työn tavoitteena on saada kattava kuva Kuopion kaupunkialueen modernista rakennuskannasta ja selvittää rakennusten arvot. Arviointien pohjalta luokitellaan modernit suojelukohteet yleiskaavaan.

3. Rakennusinventointi

Rakennusinventointityö koostuu arkistotyövaiheesta, maastotyövaiheesta ja raportointivaiheesta. Inventointien lähteineistoina voidaan käyttää kaikkea rakennuksiin liittyvää historiatietoa, jonka määrä vaihtelee kohteesta riippuen. Arkistotyöskentelyllä pystytään muodostamaan kuva kohteen historiasta ja muutosvaiheista sekä kohteen käytötarkoituksen muutoksista. Kuopion kaupunginarkistossa tutkitaan inventointikohteisiin liittyvät rakennusluvut, minkä lisäksi kartoitetaan vanhaa valokuvamateriaalia Kuopion kulttuurihistoriallisen museon kuva-arkistossa. Arkistolähteiden lisäksi tutustutaan taustakirjallisuuteen ja mahdollisesti jo tehtyihin selvityksiin. Maastotyövaiheeseen kuuluu kohteiden nykytilan havainnointi ja dokumentointi valokuvaamalla. Tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan haastatellaan rakennuksen omistajia tai käyttäjiä. Näiden työvaiheiden pohjalta inventointikohteista saadut tiedot ja kuvat tallennetaan Kuopion kulttuurihistoriallisen museon Kioski-rakennusinventointisovellukseen. Sovelluksessa on alue-, kohde- ja rakennustasot. Kaupunginosat on muodostettu omiksi alueikseen ja lisäksi on muodostettu erikseen joitakin arvoalueita. Kohteet ja niihin liittyvät rakennukset voivat kuulua kaupunginosa-alueen lisäksi myös arvoalueeseen. Inventointien kautta täydentyy myös Kioski-sovelluksen sisältämä ilmiötaso, jonka avulla pystytään kokoamaan yhteen ja liittämään inventointikohteisiin tietoa esimerkiksi eri aikakausien rakentamiseen liittyvistä yhteiskunnallisista ilmiöistä sekä suunnittelijoiden taustoista ja tuotannosta.

Jatkokäsittelyä varten koostetaan inventointiraportit, joissa inventointikohteet esitellään tiivistetysti ja avataan niiden sisältämiä arvoja. Kohteita käydään läpi kuukausittain Kuopion kulttuuriympäristöryhmässä, jossa suoritetaan niiden arvottaminen. Ohjausryhmään kuuluvat yli-intendentti Tapio Laaksonen Kuopion kulttuurihistoriallisesta museosta (pj.), asemakaavapäällikkö Martti Lätti asemakaavoituksesta, kaavoitusarkkitehti Matti Asikainen strategisesta maankäytön suunnittelusta, kaupunginarkkitehti Liisa Kaksonen Tilakeskuksesta sekä tar kastusarkkitehti Mikko Etula alueellisesta rakennusvalvonnasta. Lisäksi työtä ohjaa strategisen maankäytön suunnittelun yleiskaavajohtaja Juha Romppanen.

4. Arvottaminen

Inventointikohteiden arvottamisella on suunnittelu- ja kaavaprosessissa juridinen merkitys. Ympäristöä koskevien päätösten taustalle tarvitaan yleisiä arvottamisperiaatteita. Periaatteet määritellään arvottetavan kohteen lähtökohdista, ja arvoja ja kriteerejä voidaan kohteesta riippuen painottaa eri tavoin. Arvotuksen avulla pystytään määrittelemään suojelukohdeet ja suojelun taso. Arvotuksella pyritään myös varmistamaan, että suojelun ulkopuolelle jäävien rakennusten vaalimisen arvoiset ominaisuudet ovat selvillä esimerkiksi korjausrakentamiseen ryhdyttäessä.

Arvottamisen periaatteita on käsitelty mm. valmisteltaessa lakia rakennusperinnön suojelemisesta (Laki rakennusperinnön suojelemisesta 4.6.2010/498), jota koskevassa esityksessä arvottaminen määriteltiin seuraavasti:

”Rakennetun kulttuuriympäristön ja suojelutarpeiden tunnistamisessa olennaista on kohteiden kulttuurihistoriallinen arvottaminen. Sillä py-

ritään antamaan perusta sen harkitsemiseen, millaisia ympäristömmesä tai erityisiä piirteitä halutaan säilyttää. Arvottaminen tarkoittaa kohteiden kulttuurihistoriallisen ominaisuuteen analysointia ja suhteuttamista laajempaan, esimerkiksi alueelliseen kokonaisuuteen, rakennustyyppin historiaan tai historialliseen ilmiöön, näin tunnistettavien merkitysten arviointia sekä kohteen erityispiirteisiin ja arvoihin perustuvien vaalimis- tai suojelutavoitteiden määrittelyä. Arvottaminen on kohteiden kulttuurihistoriallisen arvon määrittelyä riippumatta kohteiden käyttö- tai välinearvoista jonkin muun hyvän saavuttamisessa.”

Kohteen sisältämiä arvoja pystytään erittelemään, kun sen historia ja ominaispiirteet on tutkittu. Arvottamisessa kohdetta tarkastellaan paitsi sen omista lähtökohdista niin myös osana laajempia konteksteja. Työssä selvitetään inventointikohteiden rakennushistorialliset, historialliset ja maisemalliset arvot ja voidaan arvioida niiden paikallista, maakunnallista tai valtakunnallista merkittävyyttä. Osa kohteista on jo luokiteltu maakuntakaavassa maakunnallisesti merkittäviksi.

Luokitus

Paikallisesti merkittävä

- säilymisedellytykset ja suojelu määritellään kunnallisella yleis- ja asemakaavatasolla

Maakunnallisesti merkittävä

- säilymisedellytyksiä ohjataan yleispiirteisesti maakunta-kaavatasolla

Valtakunnallisesti merkittävä

- säilytisedellytykset määritellään ministeriöiden valmistelun pohjalta valtioneuvoston toimesta

Kolmiportainen arvotusjärjestelmä on luotu kunnalliselle rakennusvalvonalle maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvan maankäytön suunnittelun ja ohjauksen tueksi. Lisäksi arvotusportaikon avulla pystytään ohjaamaan kunnallisia, maakunnallisia ja valtion aluehallinnollisia kaavoitushankkeita ja suunnitelmia.

Suojelun edellytyksenä on kohteen arvottaminen jollekin näistä tasoista. Kuopion seudun maakuntakaavassa on todettu inventoinnin tarve maakunnan modernin rakennusperinnön osalta. Inventoinnin yhteydessä voidaan arvioida kohteiden maakunnallista ja valtakunnallista merkittävyyttä, mikä antaa suuntaa maakuntakaavan maakunnallisesti merkittävien kohteiden sekä valtakunnallisten RKY-kohteiden päivitykseen. Maakunnallinen merkittävyys voi liittyä esimerkiksi kohteen maakunnalliseen asemaan, koko maakunnan kehitykseen vaikuttaneeseen historiaan tai tietyn rakennustyylin edustavuuteen tai harvinaisuuteen koko maakunnan tasolla.

Arvotasot ja -kriteerit

Jotta kohde voidaan luokitella jollekin kolmiportaisen arvotusjärjestelmän tasolle, on sen sisältämiä arvoja eriteltävä tarkemmin. Rakennuksen arvo koostuu useista tekijöistä ja ominaisuuksista, joita voidaan eritellä erilaisilla kriteereillä. Rakennusten arvottamisessa käytetään arviointikriteerejä eli avainsanoja, joita voidaan painottaa eri tavoin kohteesta riippuen. Kriteerit perustuvat kansainväliseen asiantuntijatyyöhön ja julistuksiin.

Niiden perusteella kohteille voidaan määritellä seuraavia merkityksiä:

Rakennushistorialliset arvot

Rakennustaiteellisten tai -teknisten kokonaisuuksien, piirteiden ja osien säilyneisyys, alkuperäisyys, tyyppisyys, edustavuus tai harvinaisuus. Kyseessä voi olla myös edustava esimerkki tietystä rakennustyyppistä tai merkittävän arkkitehdin tuotannosta.

Historialliset arvot

Historiallisesta todistusvoimaisuudesta tuleva arvo (esimerkiksi asutus historiallinen, sivistyshistoriallinen, henkilöhistoriallinen, aatehistoriallinen, teollisuus- ja taloushistoriallinen, uskomus- ja tapahistoriallinen, historiallisiin tapahtumiin liittyvä tai merkitys kaupunginosan historiassa).

Koulukohteet ovat sivistyshistoriallisesti arvokkaita. Tätä ei ole arvioinneissa erikseen korostettu, vaan niiden historiallisia arvoja on tuotu esiin laajemmin.

Maisemalliset / kaupunkikuvalliset arvot

Miljöö- ja maisemakokonaisuuksien yhtenäisyys (esimerkiksi ajallinen tai rakennustapaan liittyvä) tai toisaalta kerroksellisuus eli eri aikakausien kehitysvaiheiden näkyminen ympäristössä. Kohde voi olla myös maisemallinen kiintopiste tai osa erityistä ympäristöä.

Laissa rakennusperinnön suojelemisesta (4.6.2010/498) on suojelun edellytykseksi määritelty seuraavat kriteerit rakennuksen merkittävyyden arviointiin:

1) harvinaisuus tai ainutlaatuisuus (harvinaisuus)

2) historiallinen tyypillisuus alueelle (tyypillisuus)

3) aluetta tai tiettyä aikaa kuvaavat tyypilliset piirteet (edustavuus)

4) alkuperäistä tai sitä vastaavan käytön, rakentamistavan, arkkitehtuurin tai tyylin ilmeneminen ja jatkuminen (alkuperäisyys)

5) merkitys historiallisen tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kerrottavana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä (historiallinen todistusvoimaisuus)

6) näkyvissä olevat eri aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta (historiallinen kerroksisuus)

Inventointikohteista on luotu kohdekortit joissa kohteet on esitelty tiivistysti kuvineen sekä arviointitekstein eritelty niiden sisältämiä rakennushistoriallisia, historiallisia ja kaupunkikuvallisia arvoja. Niissä olevan sanallisen arvioinnin lisäksi on kulttuuriympäristöryhmässä luotu arvioinnin apuvälineeksi tarkoitettu arviointilomake. Lomakkeen avulla teemoittain järjestettyjen kohderyhmien arvoja voidaan vertailla keskenään. Lomakkeessa kohteiden rakennushistoriallista, historiallista ja kaupunkikuvallista arvoa ilmaistaan asteikolla yhdestä kolmeen, ylimmän luvun ilmaistessa vähäistä arvoa ja alimman luvun korkeaa arvoa. Arvotuksen ja arviointitekstien pohjalta laaditaan kullekin teemakokonaisuudelle kulttuuriympäristöstrategian mukainen toimenpidesuositus.

5. Kouluinventointi

Kuopion modernien koulurakennusten inventointi käsittää 1950- ja 1980-luvuilla valmistuneet peruskoulut, toisen asteen oppilaitokset ja korkeakoulut. Osa moderneista koulurakennuksista on rakennettu vanhempien koulujen lisärakennuksiksi, osaan on tehty myöhempiä laajennuksia. Myös koulukokonaisuuksiin liittyvät vanhemmat rakennukset on huomioitu inventoinnissa, mutta arvotukset koskevat näissä kohteissa vain uudempia osia.

Moderneista koulurakennuksista ainoastaan Kuopion teknilliselle oppilaitokselle on määritelty asemakaavassa suojelumerkintä, jonka pohjalta suojelutilanne tulee päivittää myös yleiskaavaan. Kuopion Muotoiluakatemian modernit koulurakennukset ympäröivät yleis- ja asemakaavassa suojeltua 1800-luvulta peräisin olevaa Piispantaloa. Samoin Talouskoulun vanhalla osalla eli Claréuksen talolla sekä Pitkälahden vanhalla puukoululla on yleis- tai asemakaavassa suojelumerkinnät. Koulukohteiden arvotus on erityisen ajankohtaista Kauppaoppilaitoksen ja Ammattioppilaitoksen osalta, sillä näissä kohteissa on parhaillaan vireillä kaava- muutokset, joiden seurauksena osa rakennuksista mahdollisesti korvataan uusilla asuinkerrostalorakennuksilla. Muotoiluakatemian modernit koulurakennukset puretaan keväällä 2017. Näistä kohteista on jo ennen inventointia laadittu rakennushistorialliset selvitykset, joita on käytetty inventoinnissa lähdeaineistona.

Hatsalan koulupuistossa sijaitsevat Kuopion teknillinen oppilaitos ja Kuopion klassillinen lukio muodostavat arkkitehtonisesti ja ajallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Vaikka ne on inventoitu ja arvotettu erillisinä kohteina, tulee ne nähdä maisemallisena ja arkkitehtonisena kokonaisuutena. Myös ammattioppilaitos ja kauppaoppilaitos muodosta-

vat toisiinsa kiinteästi liittyvän kokonaisuuden, mutta kohteet eroavat arkkitehtonisesti toisistaan. Keskustan välittömässä läheisyydessä sijaitsevista kaupunginosista on inventoitu Niiralasta Minna Canthin koulu, Linnanpellolta lakkautettu Kalevalan eli Linnanpellon koulu sekä Pohjantien koulu, Männistöstä Mäntykankaan koulu ja Haapaniementä Haapaniemen koulu. Hatsalan Koulupuiston kokonaisuuteen kuuluu klassillisen lukion ja teknillisen oppilaitoksen lisäksi Hatsalan koulu.

Kauempana sijaitsevien kaupunginosien kouluista inventoitiin Kettulahdesta Kettulan koulu, Puijonlaaksosta Rajalan koulu sekä Kuopion hontelli- ja ravintolakoulu, Neulamäestä Neulamäen koulu, Särkiniemestä Särkiniemen alakoulu, Jynkästä Jynkänlahden koulu, Pitkälahdesta Pitkälahden koulu sekä Hiltulanlahdessa sijaitseva Pohjois-Savon Opisto. 1980-luvun jälkeen valmistuneet koulut kuten Petosen Pyörön koulu on rajattu inventoinnin ulkopuolelle.

5.1 Koulujen historiaa

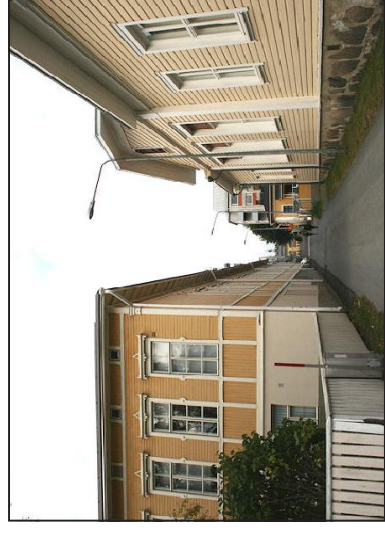
Kuopio on tullut historiansa aikana tunnetuksi merkittävänä koulukaupunkina, mihin ovat vaikuttaneet sekä asema läänin pääkaupunkina että hyvät liikenneyhteydet. Kaupungin perustamisen jälkeen Rantasalmelta Kuopioon muuttanut triviaalikoulu sai vuonna 1826 Carl Ludvig Engelin piirtämän oman koulutalon kauppatorin eteläisvulle. Maan neljäs lukio toimi rakennuksessa vuosina 1844–1872 minkä jälkeen sitä laajennettiin lyseota varten. Triviaalikoulun jatkajaksi tullut yläalkeiskoulu jatkoi toimintaansa ensin Kaupunginkartanossa ja Pumpptorilla kunnes sai oman koulurakennuksen nykyisen Snellmanin koulun paikalle. Rakennuksessa toimivat myöhemmin myös reaalikoulu ja teollisuuskoulu.

5.1.1 Kansakoulusta peruskouluun

Kuopiossa annettiin kansakoulutasoista opetusta köyhille lapsille jo 1840-luvulta lähtien. Kirkkokadun ja Vuorikadun kulmaan rakennettiin vuonna 1851 Köyhien tyttöjen koulu jossa sittemmin toimivat Snellmanin koulu ja Maria Jotunin erityiskoulu. Asemakoulun tontilla sijaitsi myös vuonna 1862 rakennettu Köyhien poikien koulu, joka kuitenkin purettiin 1950-luvulla. Varsinaisesti kansakoulu tuli paikalliseksi vasta vuoden 1866 kansakouluasetuksen myötä. Siinä määrättiin kaupunkiseurakunnat perustamaan kansakouluja 8-14 -vuotiaille, jotka eivät muutoin opetusta saisi. Sen pohjalta Kuopiosakin aloitettiin 1870-luvulla koulu-uudistus, jossa kaupungin porvaristo päätti kuskantaa täydellisen kansakoulun kaikille kaupungin lapsille. Senaatin avustusten tukemana Kuopion kansakoululaitos aloitti toimintansa neljän koulun voimin.

Lyseon rakennus Kaupunkadun varrella.

Yhteiskoulu (vas.) ja Pumpptori Hallikadun varrella kuvattuna

Koulua käytiin tyttöjen ja poikien kouluissa eri puolilla kaupunkia ja yksi kaupungin ensimmäisistä kansakouluista toimi Pumpptorin rakennuksessa. Vuosisadan lopulla

koulut vakiintuivat kuusiluokkaisiksi ja kaupunkiin rakennettiin useita uusia puisia koulurakennuksia, kuten Asemakoulu, kolmen kansakoulun ja kahden oppikoulun tarpeisiin.

Yhteiskouluuute, jossa tyttöjä ja poikia opetetaan rinnakkain, oli saapunut Suomeen Yhdysvalloista 1850-luvulla. Aatteen puolestapuhujana toiminut kirjailija Minna Canth ajoi suomenkielisen yhteiskoulun perustamista Kuopioon ruotsinkielisen ohkeen. Suomalaisen Yhteiskoulun osakeyhtiö perustettiin kokoamaan rahoitusta yhteiskoululle. Sen saatua senaatilta toimiluvan vuonna 1892 perustettiin koulun ensimmäinen, valmistava luokka. Täysimittaiseksi seitsenvuotiseksi lyseoksi koulu kasvoi vuonna 1900, jolloin koulun ensimmäiset ylioppilaat pääsivät yliopistoon. Koulu toimi vuokratiloissa eri puolilla kaupunkia kunnes oma koulurakennus valmistui Minna Canthin kadulle vuonna 1898. Ruotsalaiselle yhteiskoululle puolestaan valmistui oma koulurakennus Puistokadulle vuonna 1899.

Kansakoululaitos kehittyi 1900-luvun alkupuolella ja vuonna 1921 säädettiin oppivelvollisuuslaki. Kansakoulusta muodostui kuusivuotinen, kun kiertokoulusta muodostettiin kansakoulun kaksi alinta luokkaa. Viimeiset kaksi vuotta kantoivat kansakoulun jatkokurssin nimeä, joka voitiin suorittaa vapaampana opiskeluna. Varsinaisen kansakoulun neljännen luokan jälkeen varakkaimmat ja menestyneimmät voivat pyrkiä oppikouluun.

Kuopioon rakennettiin vuonna 1924 kaksi suurikokoista klassististyylistä kivi-koulua: Kallaveden kouluna tunnettu Kuopion tyttölyseo sekä Niiralan kouluna tunnettu Valkeisen koulu. Samoihin aikoihin Hiltulanlahteen valmistui pienempikokoinen Hiltulanlahden koulu ja kymmentä vuotta myöhemmin valmistui vielä suurikokoinen Männistön kansakoulu.

Vuoden 1958 kansakoululain mukaan varsinainen kansakoulu oli kuusivuotinen, mutta sen loppuun lisättiin kaksi vuotta jatko-opiskelua, jota kutsuttiin kansalaiskouluksi. Kuopion varsinaiset kansakoulut olivat vuoden 1969 kuntaliitoksen jälkeen Asemakoulu, Puistokoulu sekä Haapaniemen, Hiltulanlahden, Hirvilahden, Kaislastenlahden, Kettulan, Kurkiharjun, Kurkimäen, Lahdentaan, Leväsen, Männistön, Niiralan, Niuuvan, Penkereen, Pitkälahden, Puijon, Puutossalmen, Päivärannan, Rajalan, Snellmannin, Särkiniemen, Vahtivuoren ja Vehmasmäen koulut. Kansalaiskouluja olivat Hatsalan, Männistön ja Petosen koulut, apukouluja Maljapuron koulu sekä keskikouluja Niiralan ja Petosen koulut.

Vuonna 1924 valmistunut tyttökoulu. Lauri Marjanen / Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

Sotien jälkeinen suuri koulurakentamisen aalto liittyi ns. suurten ikäluokkien syntyyn minkä lisäksi siihen liittyivät osaltaan myös Karjalan väestön asuttamiskysymykset. Impilahden pitäjän asukkaita siirrettiin evakkoina Savoan, ja myös vuonna 1919 perustettu Pitkärannan yhteiskoulu siirtyi Impilahdelta Kuopioon vuonna 1939. Koulu nimettiin Kuopion keskikouluksi vuonna 1944 ja sille valmistui oma koulurakennus Linnanpellolle

*Vuonna 1954 valmistunut Linnanpellon koulu. Albin Aalto-
nen / Kuopion kulttuurihistoriallinen museo*

vuonna 1954. Rakennuksessa aloitti toimintansa myös vuonna 1940 perustettu Kuopion klassillinen lyseo, joka jatkoi lakkautetun Viipurin klassillisen lyseon perinteitä. 1950-luvulla rakennettiin myös keskustan tuntumaan Haapaniemen koulu, Pitkälähteen Maaseudun keskusrakennustoimiston tyyppikoulu ja Leväselle tuolloinen maalaiskunnan suurin koulu.

Vuonna 1973 siirryttiin peruskoulujärjestelmään, joka takasi kaikille tasa-arvoiset lähtökohdat koulunkäyntiin. Vuonna 1966 oli perustettu koulusuunnittelutoimisto ennakoimaan peruskoulu-uudistuksen vaikutuksia koulutilojen suunnitteluun. Peruskoulu-uudistus aloitettiin Lapis-ta vuonna 1972 ja viimeisenä uuteen systeemiin siirryttiin pääkaupunkiseudulla. Kuopiossa koulutoimen johto oli jo 1960-luvulla aktiivinen peruskoulun toteuttamisessa ja 1970-luvulla asiaa edisti lain edellyttämä kaksiperäkkäistä Kuopion kaupunginvaltuuston asettamaa koulusuunnittelutoimikuntaa.

1960-luvulla kasvavaan kaupunkiin valmistui useita uusia kouluja kuten Särkiniemen koulu, Niiralaan Minna Canthin yhteiskoulu ja Kettulanlahteen Kettulan koulu. Keskustaan Hatsalan kaupunginosaan rakennettiin Koulupuisto, jonne vuonna 1966 valmistunut Hatsalan kansalaiskoulu kaupunginosaan rakennettiin Koulupuisto, jonne vuonna 1966 valmistunut Hatsalan kansalaiskoulu oli peruskouluun siirtymisen kannalta erityisen tärkeä. Kunnallinen, maan yhdeksäs ja viimeinen kokeilukeskikoulu perustettiin 1969 Hatsalan koulun tiloihin. Koulussa noudatettiin peruskoulun väliaikaista opetussuunnitelmaa soveltuvin osin. Suureen uuteen koulurakennukseen rakennettiin useita peruskoulun vaatimia erityisluokkia, kuten puu-, metalli- ja tekstiilityöluokat sekä kotitalousluokat, minkä lisäksi rakennukseen tuli tilat kansalaisopistolle. Vuonna

1972 Hatsalassa toimineet kansalaiskoulu ja peruskoulun väliaikaista opetussuunnitelmaa toteuttanut kokeilukeskikoulu yhdistettiin Hatsalan kokeiluperuskoulun yläasteeksi.

Kuopion maalaiskunnan alueella kokeilukeskikouluna oli vuonna 1968 maalaiskunnan kansalaiskouluksi ja keskikouluksi valmistunut Jynkälähdin koulu. Jo seuraavana vuonna koulun valmistumisesta maalaiskunta liittyi kaupunkiin. Maalaiskunnassa ja hieman myöhemmin kaupunkiin liitettyssä Riistaveden kunnassa toimi useita pieniä kansakouluja, joista noin puolet lakkautettiin kuntaliitoksen seurauksena. Neljä Kuopion oppikouluista oli valtion oppikouluja: Kuopion lyseo, Kuopion tyttölyseo, Kuopion klassillinen lyseo ja Kuopion yhteislyseo. Ne siirtyivät 1970-luvun alussa uuteen koulusysteemiin. Myös kaupungissa toimineet kaksi yksityistä yhteiskoulua, vanha Yhteiskoulu ja 1950-luvulla perustettu Minna Canthin yhteiskoulu siirtyivät kaupungin alaisuuteen. Lukioista kunnan koululaitokseen tulivat entinen tyttölyseo eli Kallaveden lukio, entinen Kuopion lyseo eli Kauppatorin lyseo, entinen Kuopion yhteislyseo eli Linnanpellon lukio, entinen Kuopion klassillinen lyseo eli Puijonlaakson lukio sekä Minna Canthin lukio.

Viimeinen kansakoulusysteemin aikana valmistunut koulu Kuopiossa oli Puijonlaaksoon vuonna 1971 valmistunut Rajalan koulu. Vuosikymmenen lopulla valmistui Männistön ja Saarijärven asuinalueiden väliin Pohjantien koulu ja 1980-luvun puolivälissä uudelle Neulamäen asuinalueelle Neulamäen koulu ja Vuorilammen yläaste. 1990-luvun alusta kaupungissa on toiminut myös Steinerkoulu, jonka toiminta on vakiintunut vanhan Asemakoulun tiloihin.

Kuopio on sodanjälkeisinä vuosikymmeninä laajentunut ja uusia asuin-

alueita sekä niiden tarpeisiin uusia kouluja on syntynyt runsaasti. Samalla useat vanhemmat modernit koulurakennukset ovat 2010-luvulla tulleet joko peruskorjauksen tai purkamisen kohteiksi. Puijonsarven vuonna 1977 valmistunut koulu purettiin vuonna 2015 ja Jynkän vuonna 1980 valmistunut koulu vuonna 2014. Lisäksi on purettu Leväsen vuonna 1953 valmistunut koulu, joka aikanaan oli Kuopion maalaiskunnan suurin koulu.

5.1.2 Erityiskoulut

Erityisryhmille annettavalla koulutuksella on Kuopiossa pitkät perinteet. Valtakunnallinen kuuromykkäinkoulu toimi Kuopiossa vuodesta 1862 alkuun useassa osoitteessa ja sitten 1800-luvun lopulla Väinölänniemelle rakennetuissa uusissa koulurakennuksissa. Lisäksi kaupungissa on toiminut Kuopion kaupungin kunnallinen kuulovammaisten koulu, joka 1980-luvulla muutettiin Killisen kouluksi ja sittemmin sulautui Pohjantien kouluun.

Ensimmäinen suomenkielinen sokeainkoulu aloitti toimintansa kaupungissa vuonna 1871. Tätä ennen oli perustettu Helsinkiin ruotsinkielinen sokeainkoulu vuonna 1865. Sokeainkoulut vakinaistettiin vuonna 1892 annetulla asetuksella. Alkuun eri osoitteissa toimineelle Kuopion sokeainkoululle valmistui kampus Flodberginmäelle vuonna 1901 ja siitä tuli Pohjois-Savon ja Itä-Suomen näkövammaisten koulu. Sen lisäksi kaupunkiin perustettiin varttuneemmille sokeille ammatillista koulutusta antanut vanha in sokeain työkoulu. 1970-luvulla näkövammaisten koulutus keskitettiin Jyväskylään ja koulurakennukset siirtyivät ammatilliselle aikuiskoulutuskeskukselle.

Sokeainkoulu

Nykyäikaista erityisopetusta alettiin antaa Kuopiossa hitaasti kehittyvien erityiskoulussa eli apukoulussa vuonna 1912. Apukoulu toimi eri aikoina Puistokoululla, Snellmanin koulussa, Maljapuron koulussa ja Nieralan koulussa minkä lisäksi eri koulujen alaisuuteen perustettiin erityisluokkia eri tarpeisiin. Harjaantumisopetusta annettiin vuodesta 1985 Kuopion vanhimmassa koulurakennuksessa entisen Snellmanin koulun tiloissa toimineessa Maria Jotunin koulussa. Kuopion yliopistollisen sairaalan tutkimus- ja hoitotaksolla olevia peruskoulukäisiä lapsia ja nuoria opetetaan puolestaan Kuopion kaupungin sairaalakouluna toimivassa Alavan koulussa. Sittemmin erityisryhmille annettava koulutus on keskittynyt Pohjantien kouluun minkä lisäksi Männistöön perustettiin 1980-luvun alussa vammaisille lapsille tarkoitettu valtion ylläpitämä Mäntykankaan koulu.

5.1.3 Ammatillinen koulutus ja korkeakoulutus

Myös ammatillisella koulutuksella on Kuopiossa pitkät perinteet. Kaupunkiin perustettiin vuonna 1887 maan ensimmäinen suomenkielinen kauppakoulu minkä lisäksi kaupungissa toimi jo vuosisadan lopulla teollisuuskoulu, käsityökoulu ja talouskoulu. Sotien jälkeen ammatillinen koulutus kasvoi ja kehittyi voimakkaasti, minkä seurauksena kaupunkiin rakennettiin useita moderneja ammattikoulurakennuksia.

Kauppakoulu aloitti toimintansa torin kaakkoiskulmalla. Vuonna 1906 koulun käyttöön valmistui Maljapuron kouluna tunnettu koulurakennus, josta se 1950-luvulla muutti Mölymäelle valmistuneeseen moderniin koulurakennukseen.

Teollisuuskoulu aloitti toimintansa yläalkeiskoulun ja reaalikoulun rakennuksessa ja rakennutti sen tilalle vuonna 1904 kivirakenteisen Snellmanin kouluna tunnetun rakennuksen. 1960-luvulla koulu jatkoi toimintaansa Teknillisenä oppilaitoksena Hatsalan koulupuistoon rakennetussa modernissa koulurakennuksessa.

Käsityökoulun perusti vuonna 1884 Kuopion Rouvasväen yhdistys. Väheosaisille naisille ja tytöille tarkoitettu koulu osti vuonna 1893 Piispa Frosteruksen käytössä olleen tontin ja sillä sijaitsevan Piispantalon. Kotteollisuuskouluna, Koti- ja taideteollisuusoppilaitoksena ja Muotoilakatemiana myöhemmin tunnetuksi tullut koulu rakensi Piispantalon ympärille modernit koulurakennukset ja toimi korttelissa aina vuoteen 2014 saakka, jolloin se osana Savonia-ammattikorkeakoulua siirtyi Teknillisen oppilaitoksen tiloihin.

Kuopion Naisyhdistyksen vuonna 1892 perustama Talouskoulu toimi tilapäisissä tiloissa vuoteen 1926, jolloin sen käyttöön ostettiin Maljalahdesta entinen oluttehtailija Clareuksen talo. Lisärakennuksen vuonna 1955 rakennuttanut koulu toimii paikalla yhä osana Savonia-ammattikorkeakoulua.

Ammattikoulutoiminta alkoi Kuopiossa vuonna 1916 perustetun puusepänkoulun myötä. Vuonna 1926 siitä tuli Kuopion kaupungin Poikien ammattikoulu, ja se sai metalliosaston vuonna 1937 muutettuaan Konttisen liiketaloon. Kaupungissa toimivat vuodesta 1923 Kuopion kaupungin yleinen ammattilaiskoulu, vuodesta 1946 Tyttöjen valmistava ammattikoulu sekä Valmistava Teknillinen Ammattikoulu, Kuopion Vaat-

Ammattiopistolaitos vuonna 1960 Tuttu Jäniksen kuvaamana. Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

turiammattikoulu ja Yleinen Ammattikoulu. Nämä kaikki liitettiin vuonna 1954 perustetun Kuopion ammattioppilaitoksen alle. 1950-luvulla järjestettiin kutsukilpailu uuden ammattiopistolaitoskampuksen rakentamiseksi kauppaoppilaitoksen viereen Mölymäelle, jonne se valmistui vuosikymmenen lopulla.

Kuopiossa toimi vuosina 1920–1987 maan ainoa Karjalalousopisto, jonka toimipaikkana vuodesta 1922 oli Rehnströmin talona tunnettu kivirakennus osoitteessa Sepänkatu 9. Keskustaan sijoitettiin entisen lääninsairaalan alueen vapauduttua terveydenhoito-oppilaitos vuonna 1958. Sittenmin Savonia-ammattikorkeakoulun alaisuuteen siirtynyt laitos toimi alueella vuoteen 2014. Puijonlaaksoon rakennettiin puolestaan vuonna 1975 hotelli- ja ravintolakoulu, johon hieman myöhemmin tehtiin myös laajennus hotellille. Koulu on osa Savon ammatti- ja aikuisopistoa.

Oman lukunsa ammatillisessa koulutuksessa muodostavat kansanopistot, jotka Suomessa ovat sekä yleissivistävää että ammatillista koulutusta antavia toisen asteen sisäoppilaitoksia. Ensimmäiset kansanopistot perustettiin maahan 1889. Pohjois-Savon kansanopisto aloitti toimintansa Maaningalla vuonna 1895, josta se muutti Hiltulanlahteen vuonna 1898 valmistuneeseen uuteen kansakoulurakennukseen. Opisto toimii yhä samalla paikalla Pohjois-Savon Opiston nimellä 1980-luvun alussa paikalle rakennetuissa uusissa opistorakennuksissa.

Kuopion yliopiston perustaminen tuli ajankohtaiseksi 1960-luvulla, kun

korkeakoulutus laajeni valtakunnallisesti ja eri puolille maata perustettiin useita uusia korkeakouluja. Laki Kuopion korkeakoulun perustamisesta hyväksyttiin vuonna 1966 ja vuonna 1972 toimintansa aloittanut korkeakoulu sai suunnittelukilpailun tuloksena oman kampuksen Savilahteen 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa. 1970-luvulla toteutettu yksityisten korkeakoulujen valtiollistaminen liittyi myös korkeakoululaitoksen uudistukseen ja alueelliseen laajentumiseen. Korkeakoulusta tuli sittemmin Kuopion yliopisto, joka vuonna 2010 yhdistyi Joensuun yliopiston kanssa Itä-Suomen yliopistoksi. Vuonna 1991 uutena korkeakoulusektorin osana aloittivat väliaikaiset ammattikorkeakoulut, jotka vakinaistettiin 2000-luvun alkuun mennessä.

5.2 Moderni kouluarkkitehtuuri

Koulurakennus muodostaa ympäristöönsä muusta rakennuskannasta erottuvan toiminnallisen pisteen. Koulut myös ilmentävät hyvin oman aikakautensa arkkitehtuuri-ihanteita. Kuopiossa kouluja suunnittelivat etupäässä kaupungin johtavat arkkitehdit. Nyt inventoituja koulurakennuksia yhdistävänä tekijänä voidaan pitää tyylinmukaisuutta, josta on pidetty kiinni rakennuskantaa laajennettaessa tai muutettaessa. Laajennukset ovat koulurakennuksille tyyppillinen piirre, ja joissain kohteissa suunnittelija on saanut kädenjälkensä näkyviin kohteen eri suunnitteluvaiheissa useana eri vuosikymmenenä.

1950-luvulla suomalaisen koulutalon perusmalliksi yleistyi monikerroksinen ja vaaleaksi rapattu hariakattoinen kivitalo. Keskeis- tai sivukäytävien varrelle sijoitetut luokkahuoneet ja voimistelusalit erotettiin omiin siipiinsä. Rappauksen rinnalla käytettiin tiiltä, klinkkerilaattaa ja liuskiveä. Funktionalismille tyyppillisiä pelkistettyjä muotoja pehmennettiin materiaalirunsaudella ja hienovaraisella detaljoinnilla. Koulu sijoitettiin yleensä pihan tai urheilukentän laidalle. Massoitelun vapautuessa ra-

Hatsalan koulupuisto vuonna 1969. Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

kennusten ja siipien sijoittelussa myös noudatettiin maastonmuotoja.

1960-luvulle siirryttäessä koulurakennus noudatteli yhä perinteistä mallia, jossa luokkahuoneet sijoituivat pitkien käytävien varsille. Koulujen ilme kuitenkin madaltui ja niiden ulkoasussa näkyi teollinen rakennustuotanto. Kouluissa oli yleisimmin kaksi kerrosta, tasakatto ja nauhaikkunat. Yleisilme oli horisontaalinen ja tiukan graafinen, julkisivumateriaaleina kalkkihiekka- ja punatiili sekä betoni ja minerit. Suunnittelussa alettiin kiinnittää huomiota tilojen muunneltavuuteen ja laajennettavuuteen, mitä tuki seuraavalla vuosikymmenellä yleistynyt moduulimitoituksen suosiminen.

1950-lukulaisen käytäväkoulun rinnalle syntyi erikoisluokkien lisääntyessä myös uusia koulutyyppejä, kuten hallikoulu, solukoulu ja paviljonkikoulu. Uusia koulutyyppejä kehitettiin mm. koska käytäväkoulut koettiin kaavamaisiksi ja niiden käytävät aiheuttivat välitunneilla ruuhkia. Solukoulussa sisätilat jaettiin pienempiin ryhmiin ja siitä jalostetussa paviljonkikoulussa koulutoiminnot eroteltiin omiin rakennusyksiköihin. Hallikoulussa tilat ryhmiteltiin keskushallin ympärille jossa saattoivat yhdistyä myös ruokailu- ja juhlatila.

1970-luvun alun peruskoulu-uudistuksen myötä kouluarkkitehtuuri kehittyi seuraavina vuosikymmeninä edelleen ja alettiin suosia mm. avotilakoulumallia, jossa luokkahuoneita kyettiin yhdistelemään suuremmiksi tiloiksi. Monikäyttöisyyteen ja tilojen taloudellisuuteen kiinnitettiin koulujen suunnittelussa yhä enemmän huomiota. Energiakriisin myötä

5.3 Koulukohteet

Linnanpellon koulu

Linnanpellon koulu on valmistunut samannimisen kaupunginosan sydämeen vuonna 1954. Rappauspintaisen koulurakennuksen suunnitteli Rakennushallituksen toimistossa arkkitehti Martti Melakari. Koulu rakennettiin alun perin Karjalan Impilahdessa vuonna 1919 perustetulle Pitkärannan yhteiskoululle, joka siirtyi Kuopioon vuonna 1939 ja nimettiin vuonna 1944 Kuopion keskikouluksi. Vuonna 1955 koulusta tuli valtioneuvoston päätöksellä yliopistoon johtava Kuopion yhteislyseo. Koulun tiloissa toimi vuoteen 1965 asti myös Kuopion klassillinen lyseo. Vuonna 1975 yhteislyseo jaettiin kahteen osaan: Linnanpellon yläasteeseen ja lukioon. Lukiotointinta loppui rakennuksessa vuonna 2006. Linnanpellon yläkoulu ja Männistön alakoulu yhdistettiin ja ne jatkoivat toimintaansa rakennuksessa Kalevalan koulu -nimisenä yhteinäiskouluna. Rakennuksen eteläpuolelle on tehty laajennusosa vuonna 1984.

Rakennushistorialliset arvot

Edustava suurikokoinen ja arkkitehtuuriltaan tyypillinen 1950-luvun koulurakennus, jonka muoto on sovitettu hienosti asemakaavaan. Vuonna 1984 tehty laajennusosa on tehty tyyliinmukaisesti. Rakennus ja siihen onnistuneesti sovitettu laajennus ovat säilyneet pitkälti alkuperäisassussa.

Historialliset arvot

Kohde on rakennettu Kuopion keskikoululle, joka jatkoi Karjalan Impilahdessa toimineen Pitkärannan yhteiskoulun toimintaa sen siirryttyä Kuopioon. Rakennus liittyy myös Kuopion klassillisen lyseon historiaan; koulu toimi rakennuksessa 1950–1960-luvuilla. Ympäristössään koulurakennus ilmentää Linnanpellon kaupunginosan voimakasta kehityskautta sotien jälkeen.

Kaupunkikuvalliset arvot

Merkittäviä miljööarvoja Linnanpellon keskiosaa hallitsevana suurikokoisena julkisena rakennuksena. Osa laajempaa jälleenrakennuskauden kokonaisuutta, johon kuuluvat sekä koulurakennusta ympäröivät eteläpuoliset kerrostaloluuet että pohjoispuoleinen pientaloluue.

Haapaniemen koulu

Kaupunginarkkitehti Seppo Ruotsalaisen suunnittelema Haapaniemen koulu valmistui Haapaniemen pientaloalueen keskelle vuonna 1955. Rakennukseen tehtiin tilat myös Haapaniemen sivukirjastolle, joka toimi rakennuksessa vuoteen 1993 saakka. Koulurakennus koostuu rapsuspintaista nelikerroksisesta luokkaosasta ja yksikerroksisesta ruokalaosivestä sekä punatiellä verhoillusta salisiivestä. Rakennus on peruskorjattu vuonna 2006 jolloin eteläpuolelle on lisätty pitkämallinen katos ja juhlasalin parvi on erotettu muuhun käyttöön.

Rakennushistorialliset arvot

Edustava esimerkki 1950-luvulle tyypillisestä koulurakennuksesta. Massoiteltu ja aukotus ilmentävät eri toimintojen hierarkiaa ja sisätiloissa on nähtävissä ajalle tyypillistä hienovaraista detaljointia. Kohde on säilynyt pitkälti alkuperäisassussa. Kohteen ominaispiirteet ovat joistakin muutoksista huolimatta säilyneet hyvin.

Historialliset arvot

Kohde ilmentää Haapaniemen kaupunginosan voimakasta kehityskautta 1950-luvulla. Rakennuksessa on aiemmin toiminut myös Haapaniemen sivukirjasto.

Kaupunkikuvalliset arvot

Muodostaa ympäröivän pientaloalueen kanssa sodanjälkeistä rakentamista edustavan kokonaisuuden.

Kuopion talouskoulu

Kuopion talouskoulu sijaitsee Maljalahden itäosassa valtakunnallisesti merkittävän Kuopion vankilan alueen vieressä. Kohde koostuu vuonna 1898 valmistuneesta Claréuksen talosta ja sen länsipuolelle vuonna 1955 rakennetusta laajennusosasta. Oluttehtailija C. A. Claréuksen omistama ja johtama Lahdentaan panimo sijaitsi 1800-luvun lopulla kadun toisella puolella. Claréuksen talon suunnitteli johtajan asuinrakennukseksi arkkitehti Eskil Hindersson. Kuopion Naisyhdistyksen vuonna 1892 perustama Kuopion talouskoulu toimi tilapäisissä tiloissa eri puolilla kaupunkia vuoteen 1926, jolloin yhdistys osti Claréuksen talon sekä tontin koulun käyttöön. Arkkitehti Kerttu Rytönen laati rakennukseen muutossuunnitelmat koulun tarpeisiin. Vuonna 1955 valmistunut kolmekerroksinen rappauspintainen lisärakennus on liitetty vanhaan osaan matalalla punatiilisellä yhdysosalla. Laajennus on arkkitehti Anna-Liisa Merta-oja-Nylundin suunnittelema. Talouskoulun kokonaisuus sisältyy Asemakoululta vankilalle ulottuvaan maakunnallisesti merkittävään alueeseen. Claréuksen talo on suojeltu yleiskaavassa SR-2 -merkinnällä.

Rakennushistorialliset arvot

Claréuksen talossa ja siihen tehdyssä punatiili- ja rappauspintaosassa 1950-luvun laajennusosassa näkyvät eri aikakausien tyypilliset arkkitehtuuriihanteet. Rakennusten ominaispiirteet ovat joistakin muutoksista huolimatta säilyneet hyvin.

Historialliset arvot

Koulutoiminta on alkanut tontilla vuonna 1926. Tuolloin kouluksi muutettu, oluttehtailija C. A. Claréuksen asuintaloksi valmistunut puurakennus muistuttaa alueen panimoteollisuuteen liittyvää historiaa. 1950-luvun laajennusosa ilmentää kohteen historiallista kehitystä.

Kaupunkikuvalliset arvot

Talouskoulun kokonaisuus sisältyy Asemakoululta vankilalle ulottuvaan maakunnallisesti merkittävään alueeseen ja rajoittuu Kuopion Vankilan valtakunnallisesti merkittävään alueeseen. Moderni osa on sovitettu paikalle luontevasti.

Kuopion kauppaoppilaitos

Kuopiossa vuonna 1887 toimintansa aloittanut maan ensimmäinen suomenkielinen kauppa-koulu toimi alkuun useassa eri paikassa. Ensimmäisen oman koulutalon se sai vuonna 1907 Maaherrankadun ja Suokadun kulmasta. Toisen maailmansodan jälkeen kaupallinen ammat-tikoulutus laajeni ja koulurakennus jäi pieneksi. Uusi rappauspintainen ja keltaiseksi maalattu koulurakennus valmistui niin kutsutun Mölymäen päälle vuonna 1956. Kaupunginarkkitehti Seppo Ruotsalaisen suunnitteleman päärakennuksen länsipuolelle tehtiin vuonna 1963 laajen-nuksena arkkitehti Arvo Tanskanen suunnittelema juhlasaliisiipi. Siiven yläosien alkuperäinen mineritpinta on myöhemmin verhoiltu peltikatteella. Vuonna 1977 päärakennuksen eteläpää-tyyn ja länsipuolelle tehtiin jälleen uusi laajennus arkkitehti Matti Höyhtyä suunnittelemana. Tämä rationalistisella ulkoasullaan muista osista poikennut laajennusosa peruskorjattiin ja sitä laajennettiin edelleen vuonna 2009. Tuossa yhteydessä sen ulkoasu muutettiin vastaamaan värimaailmaltaan keltaisenvärisiä vanhempia rakennusosia. Muutokset suunnitteli rakennus-insinööri Pekka Kupiainen Rakennussuunnittelutoimisto Turunen & Räsänen Ky:stä.

Rakennushistorialliset arvot

Jälleenrakennuskauden koulurakentamisen edustava tyyppiesimerkki. Arkkitehtonisesti ja maisemal-lisesti merkittävimpiä ovat Presidentinkadun varteen sijoittuva vanhin osa sekä Kaartokadun varrella juhlasali-laajennus, joka nivoutuu luontevasti osaksi koulurakennuksen arkkitehtuuria. Vanhimmat osat ovat säilyneet pitkälti alkuperäisessä asussa.

Historialliset arvot

Maakunnallista historiallista merkitystä. Kohde on rakennettu Kuopioon vuonna 1887 perustetulle maan ensimmäiselle suomenkielisel-le kauppakoululle. Rakennus liittyy sotienjälkeiseen ammatillisen opetuksen voimakkaaseen kasvu- ja kehitysvaiheeseen.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohde sijaitsee kaupunkikuvallisesti näyttävällä paikalla ruutukaavakeskustan lounaispuolella niin kut-sutun Mölymäen päällä. Kohde muodostaa viereisen Ammattioppilaitoksen ja Mölymäen kerrostalojen kanssa kaupunkikuvaan yhtenäisen 1950-luvun arkkitehtuurikerrostuman.

Kuopion ammattioppilaitos

Ammattikoulutoiminta alkoi Kuopiossa vuonna 1916 perustetun puusepänkoulun myötä. Vuonna 1926 siitä tuli Kuopion kaupungin Poikien ammattikoulu. Kaupungissa toimineet useat ammattikoulut liitettiin vuonna 1954 perustetun Kuopion ammattioppilaitoksen alle. Seuraavana vuonna perustettiin Pohjois-Savon ammattioppilaitoksen kuntainliitto. Kuopion ammattioppilaitos siirtyi vuonna 1957 kuntainliiton alaiseksi ja sen nimi muuttui Pohjois-Savon ammattioppilaitokseksi. Kuntainliitto sai paikan omalle koulurakennukselle Mölymäeltä juuri valmistuneen kauppaoppilaitoksen vierestä. Koulun suunnittelusta järjestetyn arkkitehtikutsukilpailun voittivat arkkitehdit Olli ja Eija Saijonmaa. Koulun punatiilinen päärakennus työpajasiipineen valmistui vuonna 1959. Rakennusta on laajennettu vuosina 1968, 1973, 1978, 1981 ja 1993. Lisäksi kokonaisuuteen liittyy vuonna 1980 valmistunut monitoimitalo ja vuonna 1963 valmistunut asuntola johon tehtiin toinen osa vuonna 1976.

Rakennushistorialliset arvot

Suurikokoinen päärakennus on edustava esimerkki 1950-luvun lopun siirtymävaiheen kouluarkkitehtuurista. Presidentinkadun varteen sijoittuvat vanhimmat osat ovat kohteen arkkitehtonisesti ja maisemallisesti arvokkainta kerrostumaa. Pääjulkisivut tyylinmukaisine laajennuksineen ovat säilyneet pitkälti alkuperäisessä asussa. Suunnittelijakilpailun tuloksena syntynyt ammattioppilaitosrakennus on Olli ja Eija Saijonmaan suunnittelema. Saijonmaat ovat suunnitelleet alueen rakennuskantaa yhtenäisellä suunnitteluluotteella 1950-luvulta aina 1980-luvulle saakka.

Historialliset arvot

Maakunnallista historiallista merkitystä. Kohteen rakentaminen liittyy ammatillisen opetuksen voimakaaseen kasvu- ja kehitysvaiheeseen, jolloin oppilaitoksen tavoitteeksi asetettiin koko maakunnan keskeisen ammattikoulun luominen. Ammattikoulutuksen kehitys on vaikuttanut myös maakunnan taloudelliseen kehitykseen.

Kaupunkikuvalliset arvot

Päärakennus on kiintopisteenä kaupunkikuvallisesti näyttävällä paikalla ruutukaavakeskustan lounaispuolella niin kutsutun Mölymäen päällä. Kohde muodostaa viereisten Kauppaoppilaitoksen sekä Mölymäen kerrostalojen kanssa kaupunkikuvaan merkittävän yhtenäisen 1950-luvun arkkitehtuurikerrostruman.

Minna Canthin koulu

Minna Canthin yhteiskoulu aloitti toimintansa vuonna 1959 Konttisen liikelatossa ja Väinö-länniemen Hovissa. Vuonna 1962 koululle valmistui Niiralan kaupunginosaan arkkitehti Väinö Niemisen suunnittelema oma koulurakennus. Punatilellä ja mineritillä verhoiltu rakennus sisälsi valmistuttuaan kaksikerroksisen luokkasiiven sekä liikuntasali-ruokalaosan. Koulun saatua lukio-oikeudet laajennettiin luokkasiipeä etelään vuonna 1966. Saliosaa on laajennettu vuosina 1984 ja 2012 ja sen pohjoispuolelle on rakennettu kaksikerroksinen laajennusosa vuonna 1997.

Rakennushistorialliset arvot

Tyypillinen 1960-luvun koulurakennus, johon tehty useita laajennuksia.

Historialliset arvot

Kaupungin kolmas yhteiskoulu. Kohteella on erityistä merkitystä Niiralan kaupunginosan historiassa.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohteella ei sijaintinsa puolesta ole erityistä kaupunkikuvallista merkitystä.

Kuopion Muotoiluakatemia

Kuopion Muotoiluakatemia sijaitsee valtakunnallisesti merkittävien Kuopion Korttelimuseon ja Piispanpuiston välissä. Korttelissa sijaitsee puistolle nimensä antanut valtakunnallisiin kohteisiin kuuluva Piispantalo vuodelta 1856. Yleis- ja asemakaavassa suojellun puurakennuksen on suunnitellut lääninarkkitehti Carl Ziegler. Piispa Frosteruksen perilliset myivät tontin koulukäyttöön 1800-luvun lopulla, jolloin siinä aloitti toimintansa Kuopion Rouvasväenyhdistyksen perustama Kuopion käsityökoulu. Vähäosaisten naisten ja tyttöjen kouluttamiseen tarkoitettu käsityökoulu kasvoi kotiteollisuuskouluksi, jonka tarpeisiin rakennettiin Piispantalon viereen vuonna 1963 uusi punatiilinen päärakennus ja oppilasasuntola. Rakennukset suunnitteli arkkitehti Anna-Liisa Mertaoja-Nylund. Päärakennusta laajennettiin vuonna 1970 kohti itää ja se yhdistettiin välisällä Piispantaloon. Vuonna 1975 valmistui rakennus 3 Kuopionlahdenkadun ja Piispankadun kulmaan, ja siihen tehtiin Piispantalon seinään ulottunut laajennussiipi ja lometallipajalle vuonna 1988. Vuonna 1996 tehtiin vielä pihan puolelle auditorio-laajennus. Muotoilualan koulutus siirrettiin vuonna 2014 muualle ja Rouvasväenyhdistys keskitti toimintansa Piispantaloon. Punatiiliset koulurakennukset purettiin uusien asuinkerrostalojen tieltä vuonna 2017.

Rakennushistorialliset arvot

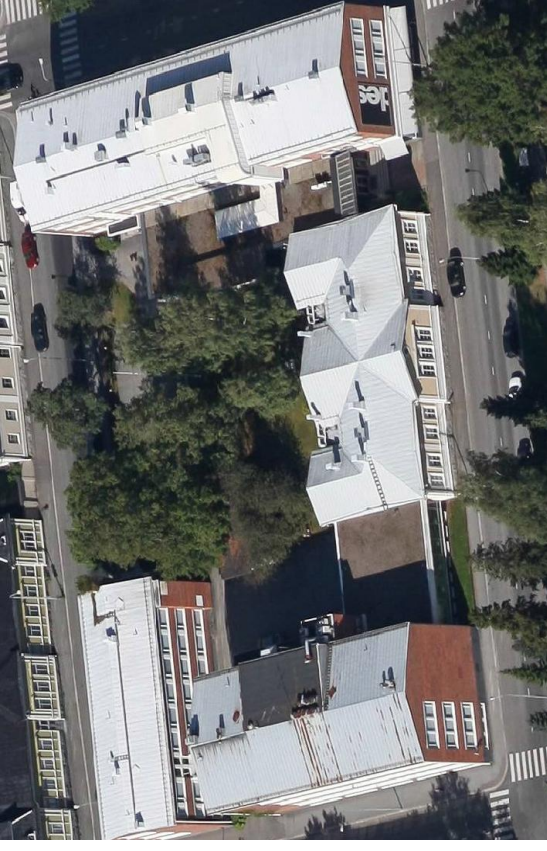
1960-luvun alussa suunnitellut punatiiliset koulurakennukset laajennuksineen edustavat siirtymävaiheen arkkitehtuuria, ja niissä näkyvät vielä 1950-luvulle tyypilliset piirteet. Sekä Piispantalo että yhteinen punatiilisten koulurakennusten muodostama kokonaisuus laajennuksineen ovat säilyneet pitkälti alkuperäisassaan.

Historialliset arvot

Koulutoiminta alkoi tontilla 1800-luvun lopulla. Modernit koulurakennukset ilmentävät kohteen merkittävää kehityskautta 1960- ja 1970-luvulla. Ne olivat harvoja moderneja oppilaitosrakennuksia Kuopion keskustan ruutukaava-alueella.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohde sijaitsee kahden valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY 2009) luokitellun alueen välissä ja Piispantalo myös lukeutuu valtakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi. Kerssellinen rakennuskanta ilmentää kohteen historiallista kehitystä.

Särkiniemen koulu

Arkkitehti Arvo Tanskasen suunnittelema Särkiniemen koulu valmistui vuonna 1963. Kentän ja puuston ympäröimä koulurakennus koostuu kahdesta tasakattoisesta yksikerroksisesta blokista ja niiden takana kohoavasta pulpettikattoisesta kaksikerroksisesta saliosasta. Blokkien väliin jää pieni sisäpiha. Julkisivut on verhoiltu kalkkihiekkatilillä ja valkealla mineritillä. Osa luokahuoneista suunniteltiin pihaan avautuviksi ulkona tapahtuvan opetuksen helpottamiseksi. Lisäksi rakennukseen tuli tilat Särkiniemen sivukirjastolle joka sittemmin siirtyi ostoskeskuksen yhteyteen ja myöhemmin lakkautettiin.

Rakennushistorialliset arvot :

Tyypillinen 1960-luvun horisontaalisen matala koulurakennus, joka on säilynyt hyvin alkuperäisasussa.

Historialliset arvot

Kohteella on erityistä merkitystä Särkiniemen kaupunginosan historiassa. Rakennuksessa on toiminut myös Särkiniemen sivukirjasto.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohde sijaitsee keskeisellä mutta ei erityisen näkyvällä paikalla Särkiniemen palvelukeskittymässä, eikä sillä ole erityisiä kaupunkikuvallisia arvoja.

Hatsalan koulu

Koulupuiston alueelle vuonna 1965 valmistunut Hatsalan koulu on arkkitehti Arvo Tanskan suunnittelema. Vaaleilla mineritlevyillä, rappauksella sekä osin värikkäillä alumiinilevyillä verhoitu rakennus koostuu useasta siivestä. Se tehtiin alun perin kansalaiskoulun ja kansalaisopiston tiloiksi ja oli valmistuessaan kaupungin suurin koulurakennus. Arkkitehti Matti Höhtyän suunnittelema lisärakennus valmistui länsipuolelle vuonna 1975. Koulu on sittemmin laajentunut kansalaisopiston tiloihin.

Rakennushistorialliset arvot

Tyypillinen 1960-luvun koulurakennus, jossa kattomuutoksista huolimatta korostuvat horisontaalisuus ja puhdaslinjaisuus.

Historialliset arvot

Kohde rakennettiin alun perin Kuopion kansalaiskoululle ja kansalaisopistolle. Koulurakennukseen tehtiin peruskoulun vaatimia uudennaisia luokkatiloja ja siellä toimi peruskoulu-uudistusta ennakkoinut keilukeskikoulu.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohde on osa Koulupuiston 1960-lukulaista kouluarkkitehtuurikokonaisuutta mutta ei sijaintinsa puolesta omaa erityisiä kaupunkikuvallisia arvoja.

Kuopion klassillinen lukio

Koulupuiston alueelle vuonna 1965 valmistunut Kuopion klassillinen lyseo on arkkitehti Toivo Korhosen suunnittelema. Koulu perustettiin vuonna 1940 jatkamaan vuonna 1879 perustetun Viipurin klassillisen lyseon perinteitä. Ennen uuden koulurakennuksen valmistumista koulu toimi Lyseon ja Linnanpellon koulujen rakennuksissa. Klassillisen lukion rakennus peruskorjattiin ja sitä laajennettiin pitkän siiven molemmista päistä vuonna 2006. Kalkkihiekkatiiliiverhous muutettiin rappauspinnaksi ja ikkunaväritystä muutettiin. Muutokset ja laajennukset suunnitelteli arkkitehti Olli Nieminen.

Rakennushistorialliset arvot

1960-luvulle tyypillinen koulurakennus, jossa muutoksista huolimatta korostuvat horisontaalisuus ja puhdaslinjaisuus. Rakennuksen on suunnitellut kuopiolaislähtöinen arkkitehti Toivo Korhonen (1926–2014), joka oli elementtirakentamisen ja rationaalisen suunnittelun edelläkävijöitä Suomessa. Korhonen voitti useita koti- ja ulkomaisia arkkitehtuurikilpailuja.

Historialliset arvot

Kohde on historiallisesti merkittävä Viipurin klassillisen lyseon perinteiden jatkajana ja kuopiolaisittain merkittävänä koululaitoksena.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohde on kaupunkikuvallisesti merkittävä osana Karjalankadun varren maisemaa ja Koulupuiston 1960-lukulaista kouluarkkitehtuurikokonaisuutta.

Martti Lähti, 1974.
Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

Kuopion teknillinen oppilaitos

Valtion ylläpitämä Kuopion teollisuuskoulu perustettiin vuonna 1886. Teollisuuskoulu toimi aluksi Maaherrankadun ja Kauppakadun kulmassa yläalkeiskoulun kaksikerroksisessa puurakennuksessa sekä sen tilalle rakennetussa kivisessä koulurakennuksessa. Vuonna 1941 teollisuuskoulujen nimet muutettiin teknillisiksi kouluiksi. 1960-luvulla oppilaitos sai uudet tilat keskustan luoteispuolelle suunnitellusta Koulupuistosta, jonne valmistuivat vuonna 1966 arkkitehti Toivo Korhosen piirtämät koulurakennukset. Korhonen suunnitteli myös eteläpuolelle vuonna 1987 valmistuneen laajennuksen. Arkkitehti Riitta Korhosen suunnittelema hitsaamorakennus on valmistunut vuonna 2005. Päärakennus on suojeltu asemakaavassa sr-14 -merkinnällä ja alueelle on annettu suojelumerkintä YO-6/S-2.

Rakennushistorialliset arvot

Vanhimmat rakennukset ovat edustavia esimerkkejä 1960-luvulle tyypillisestä koulurakentamisesta, jossa korostuvat horisontaalisuus ja puhdaslinjaisuus. Laajennusosa vuodelta 1987 on sovitettu kokonaisuuteen luontevasti. Rakennukset laajennuksineen ovat säilyneet pitkälti alkuperäisassussa. Rakennukset on suunnitellut kuopiolaislähtöinen arkkitehti Toivo Korhonen (1926–2014), joka oli elementtirakentamisen ja rationaalisen suunnittelun edelläkävijöitä Suomessa. Korhonen voitti useita koti- ja ulkomaisia arkkitehtuurikilpailuja.

Historialliset arvot

Kohteella on maakunnallista historiallista merkitystä osana Kuopion kaupungissa yli sadan vuoden ajan jatkuneen teknillisen koulutuksen historiaa.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohde on kaupunkikuvallisesti merkittävä osana Karjalankadun varren maisemaa ja Koulupuiston 1960-lukulaista kouluarkkitehtuurikokonaisuutta. Kerroksellinen rakennuskanta ilmentää sekä kohteen että arkkitehdin tuotannon historiaa ja kehitystä.

Martti Jatti, 1974.
Kuopion kulttuuristoriallinen museo.

Kettulan koulu

Kaupunginarkkitehti Seppo Ruotalaisen suunnitteleva Kettulan koulu on valmistunut vuonna 1967. Se tuli palvelemaan vuosikymmenen aikana merkittävästi kasvanutta Kettulanlahteaa, jonka lapset olivat siihen asti käyneet koulua Päivärannassa (Kesärannassa). Valmistuessaan 10-luokkaisen koulun erikoisuutena olivat yläkoulujen yhteyteen rakennetut ryhmätyötilat. Kettulanlahden asuinalueen tuntumassa sijaitseva L-mallinen tasakattoinen kaksikerroksinen koulurakennus on verhoiltu punatileillä, mineritillä ja tummanruskealla puupaneelilla.

Rakennushistorialliset arvot

Kohde on edustava pienikokoinen 1960-luvun koulurakennus, jonka muodonanto ja julkisivumateriaalien jäsentely on huoliteltua. Kohteen ominaispiirteet ovat säilyneet hyvin.

Historialliset arvot

Kohteella on erityistä merkitystä Kettulanlahden kaupunginosan historiassa.

Kaupunkikuvalliset arvot

Rakennus sijaitsee Kettulanlahden asuinalueen tuntumassa puuston ympäröimänä eikä sillä ole ympäristössään erityisiä kaupunkikuvallisia arvoja.

Jynkänlahden koulu

Arkkitehti V. A. Klamin suunnittelema Jynkänlahden koulu valmistui vuonna 1968 Kuopion maalaiskunnan kansalaiskouluksi ja keskikouluksi. Koulu tunnettiin pitkään Petosen koulun nimellä. Jo seuraavana vuonna koulun valmistumisesta maalaiskunta liittyi kaupunkiin. Kohde koostuu vanhoista päärakennuksesta ja sen länsipuolella sijaitsevasta sivurakennuksesta sekä päärakennukseen tehdystä liikuntasali-laajennuksesta. Lisäksi päärakennuksen itäpuolella on puurakenteinen viipalekoulu vuodelta 1986. Pääasialliset koulurakennukset ovat punatiiliiverhoituja. Ikkunat on sommiteltu julkisivuihin pitkiksi nauhoiksi joiden yläpuolella horisontaalisuutta korostavat betoninauhat.

Rakennushistorialliset arvot

Tyypillinen ja edustava 1960-luvun koulurakennusten kokonaisuus. Keskelle myöhemmin tehty suuri liikuntasalin laajennus on katkaissut sisäpihan ja yläpihan sekä sivurakennuksen välisen yhteyden ja heikentänyt kohteen arkkitehtonista arvoa.

Historialliset arvot

Viimeinen Kuopion maalaiskunnan aikana rakennettu koulu toimi kokeilukeskikouluna. Kohteella on erityistä merkitystä Jynkän kaupunginosan historiassa.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohteella ei ole hieman syrjäisen sijaintinsa puolesta erityisiä kaupunkikuvallisia arvoja.

Rajalan koulu

Rajalan koulu rakennettiin vuonna 1971 Puijonlaaksoon vastaamaan uuden kaupunginosan koulutustarpeita. Se oli Kuopion viimeinen kansakoulujärjestelmän aikana rakennettu koulu. Arkkitehti Anna-Liisa Mertaoja-Nylundin suunnittelema kohde edustaa tyyppillistä 1970-luvun koulurakentamista tasakattoineen, punatiiliverhoiluineen ja nauhaikkunoineen. Vuonna 2012 tehty laajennusosa ja muutokset on toteutettu rakennuksen ominaispiirteitä kunnioittaen elinkaarihankkeena.

Rakennushistorialliset arvot

Ajalleen tyyppillinen edustava koulurakennus jonka ominaispiirteet ovat muutoksista huolimatta säilyneet melko hyvin.

Historialliset arvot

Viimeinen kansakoulujärjestelmän aikana rakennettu koulu Kuopiossa. Erityistä merkitystä Puijonlaakson kaupunginosan historiassa.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohteella on kaupunkikuvallista merkitystä osana Puijonlaakson Sammakkolammen ympäristöä ja palvelurakennusten keskittymää.

Kuopion hotelli- ja ravintolakoulu

Puijonlaakson liikekeskuksen tuntumaan vuonna 1975 valmistunut hotelli- ja ravintolakoulu on arkkitehti Veijo Martikaisen suunnittelema. Kohde koostuu kahdesta 2- ja 3-kerroksisesta siivestä ja niitä yhdistävästä väliosasta. Tasakattoiset rakennukset on verhoiltu punatileillä ja betonilla. Nauhaikkunat korostavat horisontaalista ilmettä. Vuonna 1983 pääsiipeen tehtiin laajennusosa hotellille ja matalaan takasiipeen laajennus koulutiloille.

Rakennushistorialliset arvot

Rakennus edustaa ajalleen tyyppillistä koululaitosarkkitehtuuria ja myöhemmin tehdyt laajennukset on sovitettu siihen alkuperäistä tyyliä mukaillen.

Historialliset arvot

Rakennuksessa on toiminut hotelli- ja ravintola-alan ammattioppilaitos sekä hotelli. Kohde ilmentää paikallisen ammatillisen koulutuksen sekä Puijonlaakson kaupunginosan kehitystä.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kolmen tien risteykseen sijoittuva kohde toimii porttirakennuksena Puijonlaakson kaupunginosaan ja liittyy alueen liikeyksiköiden kokonaisuuteen.

Kuopion yliopisto

Vuonna 2010 Itä-Suomen yliopistoksi yhdistettyjen Kuopion ja Joensuun yliopistojen Kuopion kampus sijaitsee Savilahden pohjukassa keskustan länsipuolella. Laki Kuopion korkeakoulun perustamisesta hyväksyttiin vuonna 1966. Korkeakoulun paikaksi valikoitui kaupunkia ja saaraloita lähimpänä sijaitseva Savilahti, kun Rikkihappo Oy:n toiminta alueella päätettiin lopettaa. Kuopion korkeakoulu aloitti toimintansa vuonna 1972 väliaikaisissa tiloissa keskustassa. Korkeakoulurakennuksista järjestetyn kutsukilpailun voitti vuonna 1972 arkkitehti Juhani Kahtaisen johtaman työryhmän ehdotus nimimerkillä ”M72”. Suunnitelmaa luonnehdittiin toimivaksi, ominaisuuksiltaan taloudellisimmaksi ja maankäytöltään edullisimmaksi. Ensimmäisenä valmistui alueen pohjoisosaan Canthia vuonna 1978 ja toisessa vaiheessa alueen eteläosaan Snellmania vuonna 1981. Näiden väliin valmistui vuonna 1986 Studentia. Snellmanian länsipuolella valmistui vuonna 1990 Melania ja Canthian länsipuolelle vuonna 2002 Mediteknia sekä vuonna 2004 Medistudia.

Rakennushistorialliset arvot

Punatiilirakennukset Canthia ja Snellmania edustavat aikansa järjestelmäarkkitehtuuria jossa ratio-naalista suunnittelua toteutettiin moduulimittajärjestelmän avulla. Laajennukset on toteutettu samalla periaatteella. Ne yhtyvät luontevasti vanhempiin osiin piiloutuen niiden taakse. Kampuksen keskellä sijaitseva Studentia edustaa 1980-luvun postmodernismia. Rakennukset suunnitellut Tampereen teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurin osaston johtajana ja rakennussuunnittelun professorina toiminut Juhani Katainen on suunnitellut myös muualle Suomeen korkeakoulurakennuksia sekä Kuopioon Valtuustotalon.

Historialliset arvot

Korkeakoulukohde liittyy historiallisesti sotien jälkeiseen korkeakouluverkoston laajenemiseen ja sillä on valtakunnallista historiallista merkitystä.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kuopion kampusalue sijaitsee kaupunkikuvallisesti näyttävällä paikalla Savilahden pohjukassa ja yhtyy niin kaupunkikuvallisesti kuin toiminnollisesti viereiseen yliopistolliseen sairaala-alueeseen. Kohti rantaa laskeutuvat punatiilirakennukset peilaavat toisiaan Savilahden pohjukan molemmin puolin.

Pohjantien koulu

Matti Höyhtyä suunnittelema Saarijärven koulu, myöhemmin Pohjantien koulu, on valmistunut vuonna 1979. Solukoulutyypinen kohde koostuu kolmesta rakennuksesta joiden väliin jää pieni sisäpiha. Koulun lounaissivun kaksi suurikokoista keramiikkareliefiä, Kukkiava aurinko ja Kolme kohti tiedonvaloa kurkottavaa lasta vuodelta 1979 ovat keramiikkataileilija Liisa Hallamaan käsialaa. Rakennus sijoittuu usean kaupunginosan rajalla sijaitsevalle paikalle. Koulurakennukseen tuli ala-aste ja ennen Sepänkadulla sijainnut kuulovammaisten koulu. Ala-astealaisten lisäksi kouluun sijoitettiin kuutisenkymmentä ylä-astelaista ja sata lukiolaista Linanpellon koulusta. Hallinnollisesti koulun alaisuuteen siirtyi myös Kelloniemen korttelikoulu. Keskustassa toiminut Maria Jotunin koulu liitettiin osaksi Pohjantien yksikköä vuonna 2013. Alussa kouluun siirtyivät myös vuonna 1976 Männistön kouluun perustetut musiikkiluokat ja tästä lähtien koulussa on annettu monipuolista musiikkikasvatusta.

Rakennushistorialliset arvot

Suurikokoinen solukoulutyypinen 1970-luvun koulurakennus, jonka ominaispiirteet ovat joistakin muutoksista huolimatta säilyneet melko hyvin.

Historialliset arvot

Kohde on toiminut sekä peruskouluna että erityiskoulukeskittymänä ja palvelee laajasti ympäröiviä kaupunginosia. Rakennuksessa toiminut Källisen koulu jatkoi Kuopion kaupungin kunnallisen kuulovammaisten koulun perinteitä.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohde sijaitsee Männistön ja Saarijärven kaupunginosien välissä liikenneväylien ja puuston ympäröimänä eikä sillä sijaintinsa puolesta ole erityisiä kaupunkikuvallisia arvoja.

Mäntykankaan koulu

Arkkitehti Pirkko Vasaran Rakennushallituksessa suunnittelema Mäntykankaan vammaisten lasten erityiskoulu valmistui Männistön kaupunginosaan vuonna 1981. Suurikokoinen tasakattoinen rakennus on sommiteltu polveilevaksi kokonaisuudeksi jonka eri osien väliin jää atriumpihoja. Tasakattoinen 1-2 –kerroksinen rakennus on verhoiltu tummaksi poltetulla punatillillä. Inventointihetkellä rakennuksessa toimiva Valteri-koulu Mäntykangas on yksi kuudesta valtion ylläpitämästä koulusta, joka toimii Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin yhteydessä. Koulussa on mahdollista opiskella esi-, perus- ja lisäopetuksessa.

Rakennushistorialliset arvot

Suurikokoinen kohde edustaa tyyppillistä aikansa matalaa ja tummanpuhuvaa kouluarkkitehtuuria.

Historialliset arvot

Vammaisten lasten erityiskouluksi tehty rakennus ilmentää osaltaan kaupungissa pitkään jatkuneita erityiskoulutuksen perinteitä.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohde sijaitsee Männistön asuinalueiden kupeessa puuston ympäröimällä suojaisalla rinnetontilla. Sijaintinsa puolesta sillä ei ole erityistä kaupunkikuvallista arvoa.

Pohjois-Savon Opisto

Pohjois-Savon kansanopiston kannatusyhdistys perustettiin Kuopion isänmaallisen seuran aloitteesta vuonna 1895. Opisto aloitti toimintansa Maaningalla ja siirtyi sieltä Kuopion maalaiskuntaan Hiltulanlahteen Gust. Raninin Koivumäen tilalta testamenttaamille maille, jonne rakennettiin uusi kansanopistorakennus vuonna 1898 Eskil Hinderssonin piirustuksin. Lisäksi pihapiiriin kuului mm. asuntola ja kasvihuone. Vanha asuntolarakennus purettiin 1970-luvun lopulla ja opistorakennus 1980-luvun lopulla. 1980-luvun alussa valmistuivat Rakennussuunnittelutoimisto Nylund & Co:n suunnittelemat keltatiliiset ja harjakattoiset uusi opistorakennus, asuntola ja rehtorin asuintalo. Uudempien rakennusten lisäksi kohteeseen kuuluu päärakennuksen tuntumassa sijaitseva vuonna 1900 valmistunut talli- ja aittarakennus sekä mäen alla talousrakennus sekä Pielavedeltä paikalle siirretty vuonna 1821 valmistunut savutupa ja Kaavilta siirretty vuonna 1790 valmistunut aitta. Kansanopisto on sittemmin toiminut Pohjois-Savon Opiston nimellä minkä lisäksi rakennuksissa on toiminut myös humanistinen ammattikorkeakoulu.

Rakennushistorialliset arvot

Opisto- ja asuinrakennukset edustavat tyypillistä 1980-luvun arkkitehtuuria ja muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, mutta eivät omaa erityisiä rakennushistoriallisia arvoja.

Historialliset arvot

Opisto jatkaa paikalla jo 1800-luvun lopulla alkanutta kansanopistotoimintaa. Vanhat opisto- ja asuntolarakennukset on purettu ja vanhemmasta historiasta muistuttaa pihapiirissä enää talli- ja aittarakennus.

Kaupunkikuvalliset arvot

Opisto sijaitsee entisen valtatie 1 ja Koivumäen kartanon läheisyydessä suojaisalla paikalla, eikä erityisesti näy ympäristönsä.

Neulamäen koulu

Neulamäen ala-asteen ja Vuorilammen yläasteen sisältämä koulurakennus valmistui Neulamäen liikekeskustan tuntumaan vuosina 1986–1987. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Matti Höyhtyä. Suurikokoinen rinnetontilla sijaitseva 1-3 -kerroksinen koulurakennus koostuu useasta siivestä. Rakennus on verhoiltu keltaisella poltetulla saviteilellä. Rakennuksen koillissivun sisäänkäynnin vieressä on kuvanveistäjä Paavo Halosen pronssiteos Nimetön vuodelta 1986.

Rakennushistorialliset arvot

Ajalleen tyypillinen suurikokoinen koulurakennus jossa ylä- ja alakoulu ovat omina yksikköinä.

Historialliset arvot

Kohteella on erityistä merkitystä Neulamäen kaupunginosan historiassa.

Kaupunkikuvalliset arvot

Kohde liittyy laajempaan julkisten ja liikerakennusten keskittymään mutta sillä ei ole erityistä kaupunkikuvallista merkitystä.

Pitkälahden koulu

Pitkälahden vanha puurakenteinen koulu valmistui samannimisen teollisuushydyskunnan kouluksi vuonna 1930. Heikki Peura oli käynnistänyt sahan toiminnan Pitkälähdessä vuonna 1911 ja sen ympärille rakennettiin työväen asuintaloja. Jo vanhastaan Pitkälahti oli tunnettu Savon radan rautatieasemastaan.

Vuonna 1955 tehtiin vanhan koulurakennuksen viereen uusi rappauspintainen koulurakennus Maaseudun keskusrakennustoimiston (MKR) laatimilla Esko-tyyppiirustuksilla. Uutta koulurakennusta laajennettiin 1980-luvun lopulla Pitkälähdentien myötäisellä osalla ja pihanpuoleisella siipiosalla, joka jakoi koulupihan kahteen osaan. 1990-luvun alussa vanhan koulun viereen pystytettiin vielä matala viipalekoulu. Vanhin koulurakennus on suojeltu asemakaavassa sr-merkinnällä.

Rakennushistorialliset arvot

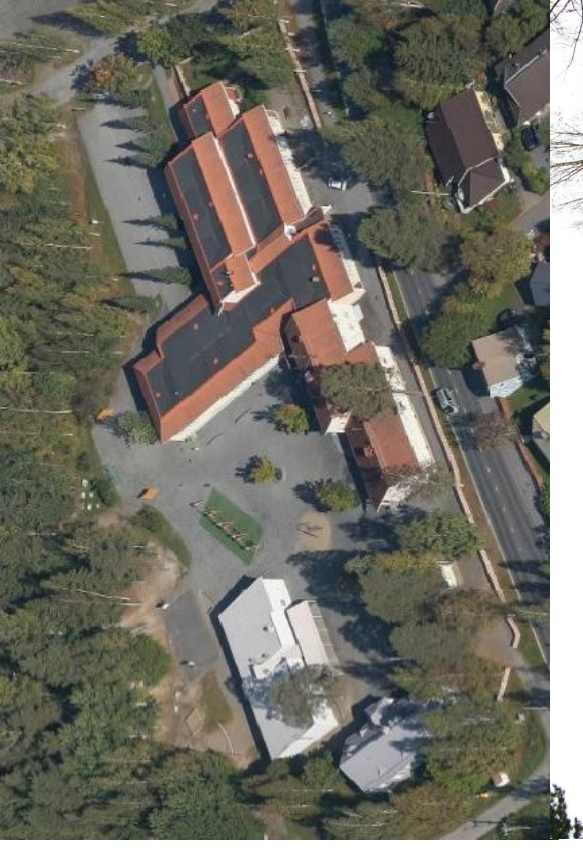
1900-luvun eri vuosikymmenillä valmistuneet koulurakennukset ilmentävät paitsi Pitkälähdentien koulun historiaa myös koulurakentamisen historiaa ja ihanteita eri aikakausina.

Historialliset arvot

Alun perin Pitkälähdentien tehdasyhdyskunnan tarpeisiin perustettu koulu on kasvanut ja laajentunut kaupunginosan mukana ja ilmentää sen historiallista kehitystä.

Kaupunkikuvalliset arvot

Koulukokonaisuus sijaitsee näkyvällä paikalla Petoselle johtavan Pitkälähdentien varrella.

KUOPION MODERNIN RAKENNUSPERINNÖN INVENTOINTIHANKE - Kuopion kulttuuriympäristöjen asiantuntijatryöryhmä2015

INVENTOINTIKOHTTEIDEN MERKITYS- JA ARVOKRITEERIEEN ARVIOINTILOMAKE: KOULUT

1= suuri arvo 2= keskiverto arvo 3= vähäinen arvo

KOHDE	Linnanpellon koulu	Haapaniemen koulu	Talousskoulu	Kauppaoppilaitos	Ammattioppilaitos	Minna Canthin koulu	Muotoiluakatemia	Särkiniemen koulu	Hatsalan koulu	Klassillinen lukio	Teknillinen oppilaitos
Rakennushistoriallinen	1	1	2	1	1	3	2	3	3	2	1
Historiallinen	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	1
Kaupunkikuvallinen	1	1	2	1	1	3	1	3	3	2	1
Muuta			Claréuksen talo yleiskaava: SR-2 Alue: MA11.1202 Asemakoululta vankilalle		Kutsukilpailu 1957		Piispantalo asemakaava: sr-1 yleiskaava: SR-1 RKY: Kuopion Piispanpuiston ympäristö ja kuuorojen koulu				Asemakaava: pääarakennus sr-14, alue YO-6/s-2

KOHDE	Kettulan koulu	Jynkänlahden koulu	Rajalan koulu	Hotelli- ja ravintolakoulu	Kuopion yliopisto	Pohjantien koulu	Mäntykankaan koulu	Pohjois-Savon Opisto	Neulamäen koulu	Pitkälahden koulu
Rakennushistoriallinen	2	2	2	2	1	3	3	3	3	2
Historiallinen	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2
Kaupunkikuvallinen	3	3	2	2	1	3	3	3	3	2
Muuta					Kutsukilpailu 1971			Yleiskaava: siirretyt vanhat rakennukset sr-3		Asemakaava: Vanha puukoulu sr

5.4 Toimenpidesuositus

Merkittävimmit luokitellut modernin koulurakentamisen esimerkit ovat Linnanpellon koulu, Ammattioppilaitos, Kauppaoppilaitos, Teknillinen oppilaitos ja Kuopion yliopisto. Lisä- ja korjausrakentamisessa otetaan huomioon rakennusten ominais- ja tyylipiirteet. Purkaminen voi tulla kyseeseen vain erittäin vahvojen, hyvin perusteltujen syiden pohjalta. Säilyttäminen koskee erityisesti rakennuskokonaisuuksien vanhimpia osia ja Kauppakoulun osalta myös vuonna 1963 tehtyä juhlasalisiipeä.

Muut koulukohteet ovat paikallisesti arvokkaita ja kulttuurihistorialliselta arvoltaan vähäisempiä. Näistä arvokkain Haapaniemen koulu tulee säilyttää ja sen ominaispiirteitä vaalia. Myös muiden paikallisesti arvokkaiden koulujen osalta keskeisten, vanhinta rakennuskerrostumaa edustavien osien säilyttäminen on suotavaa. Uudis- ja lisärakentamisessa tulee ottaa huomioon rakennusten ja ympäristön ominaispiirteet.

6 Jatkotoimenpiteet

Raportti on yleiskaavallinen selvitys, joka tulee hyödynnettäväksi kaavoituksessa sekä rakennusten ja ympäristön suunnittelussa. Raporttien pohjalta Kuopion kulttuuriympäristöstrategiaa päivitetään moderneilla kohteilla.

7 Suunnitteluvaiheet

- Työohjelmat 2015 ja 2016
- Kuopion kulttuuriympäristötyöryhmän käsittelyt 2015–2017
- Kaupunginhallituksen suunnittelukokous 16.5.2016
- Tarkastelualueen laajentaminen syksy 2016

LÄHTEET

Arkistolähteet

Kuopion kaupunginarkisto, rakennusluvut.

Kuopion kulttuurihistoriallisen museon inventointiarkisto (Kioski-rakennusinventointisovellus).

Kuopion kulttuurihistoriallisen kuva-arkisto

Kaavat

Kulttuurihistorialliset rakennuskohteet. Kuopion yleiskaava. Keskeinen kaupunkialue. Kuopion kaupunki. YK 2001:4.

Kuopion seudun maakuntakaavan Kuopion keskustan kulttuuriympäristö tarkistuksineen. Tilanne Pohjois-Savon maakuntakaavaan 2030 tehtyjen muutosten jälkeen (10.9.2010). Pohjois-Savon maakuntakaavojen yhdistelmä. Pohjois-Savon maakuntakaava 2030. Pohjois-Savon liitto.

Muutosasemakaava, Opistotie 2 (Tekun laajennus). Asemakaava 2006:1063.

Muutosasemakaava, Piispankatu 8 (Muotoiluakatemia). Asemakaava 1988:536.

Kirjallisuus

Heiskanen, Markku & Hämäläinen, Mauno. Snellmanista Ahtisaareen. Henkilöt ja tapahtumat Kuopion laattoina. Kuopio 2013.

Korhonen, Paavo (toim.). Kuopion Talouskoulu 100 vuotta. Kuopio 1992.

Nummela, Ilkka. Kuopion historia 3. Kunnallishallinnon uudistamisesta sen demokratisointiin 1875–1918. Kuopio 1989.

Rieki, Helena. Kuopion kaupungin rakennushistoria. Kaupungin rakentamisvaiheita vuodesta 1875. Kuopion historia 6. Kuopio 2005.

Selvitykset

Kuopion keskustan kortteli 20. Rakennushistoriaselvitys. QVIM Arkkitehdit Oy. Kuopio 2014.

Kuopion kulttuuriympäristö – Strategia ja hoito-ohjeet. Kuopio 2008.

Kuopion seudun kulttuuriympäristö seutukunnan vahvuudeksi. Kulttuuriympäristöselvitys Kuopion seudun maakuntakaavaa varten. Pohjois-Savon liitto 2006.

Kuopion yliopiston kampusalueen kulttuuri- ja rakennushistoriaselvitys. QVIM Arkkitehdit Oy. Kuopio 2010.

Laaksonen, Tapio. Maaseudun arvokkaat rakennuskohteet. Etelä-Kuopio. Inventointi v. 1992. Pohjois-Savon liitto, Kuopion kaupunki, yleiskaavatoimisto. YK 1995:2. Luonnos 29.6.1995.

Presidentinkatu 1. Savon ammatti- ja aikuisopisto, entinen Kuopion kauppaoppilaitos. Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy. Tampere 2014.

Presidentintkatu 3. Savon ammatti- ja aikuisopisto. Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy. Tampere 2013.

Ruotsalainen, Kimmo. Kulttuurihistorialliset rakennuskohteet. Kuopio. Inventointi 30.06.1990. Kaavoitusosasto/yleiskaavatoimisto. YK/1991:1.

Verkkolähteet

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rakennusperinnön suojelemisesta sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 57 ja 166 §:n ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_101+2009.pdf (16.2.2016)

Kalevalan koulun yleisesittely, Kalevalan koulun kotisivut: <http://peda.net/veraja/kuopio/kalevala> (25.2.2015)

Kansakoulun syntyminen ja laajeneminen. Otavan opiston verkkosivut: http://materiaalit.internetix.fi/fi/opintojaksot/9historia/kouluhistoria/kansakoulun_syntyminen (15.12.2016)

Kansakoulusta peruskouluun. Koulurakennuksia kolmelta vuosikymmeneltä. Museovirasto. <http://www.koulurakennus.fi> (8.6.2017)

Kansakoulut. Arkistojen portti –verkkosivut: <http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Kansakoulut> (15.12.2016)

Kansallisarkiston kotisivut. Arkistonmuodostaja: Kuopion teknillinen oppilaitos: <http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/Selaus.action;jsessionid=03F23E93B71C39FD072623140EA79C02?kuvailuTaso=AM&ava-in=11300.KA> (2.3.2015)

Kauranne, Jouko. Kuopion kaupungin siirtyminen peruskoulujärjestelmään. Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seuran vuosikirja 2013. Rinnakkaiskoulusta yhtenäiseen peruskouluun. Suomen kasvatuk-

sen ja koulutuksen historian seuran kotisivut: [http://www.kasvhistseura.fi/dokumentit/1311120316_4_kaurannea-13\[1\].pdf](http://www.kasvhistseura.fi/dokumentit/1311120316_4_kaurannea-13[1].pdf) (19.12.2016).

Kouluarkkitehtuurin kehitys 1900-luvulla. Opetushallituksen verkkopalvelu: <http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/kerrokoulustasi/rakennus/kouluarkkitehtuuri.html> (16.2.2016)

Koulutus Suomessa: yhä enemmän ja yhä useammalle. Tilastokeskuksen [www-stat-fi](http://www.stat.fi/tup/suomi90/marraskuu.html): <http://www.stat.fi/tup/suomi90/marraskuu.html> (8.12.2016)

Kuopion kansakoulut. Pulkka - Pohjois-Savon muisti –verkkosivut: http://www.pohjois-savonmuisti.fi/koulu/-/asset_publisher/Y1hD/content/kuopion-kansakoulut (19.12.2016)

Kuopion koululaitos 125 vuotta. Koulut ja oppilaat, 1947. Kuopion koulutuspalvelukeskuksen [www-sivut](http://www.koulut.kuopio.fi/Koulu125/1947/KOPP1947.HTM): <http://www.koulut.kuopio.fi/Koulu125/1947/KOPP1947.HTM> (25.2.2015)

Kuopion Rouvasväenyhdistys ry:n kotisivut: <http://www.designkuopio.fi/> (18.2.2015)

Laki rakennusperinnön suojelemisesta (4.6.2010/498). Oikeusministeriön internet-palvelu: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100498> (16.2.2016)

Muutoksen kampukset – uusien suomalaisten yliopistokokonaisuuksien suunnittelu ja rakentuminen korkeakoulujen kehittämislaita (1965-) uuteen yliopistolakiin (-2009). Museoviraston [www-sivut](http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennusperinto/rakennettu_hyvinvointi/muutoksen_kampukset): http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennusperinto/rakennettu_hyvinvointi/muutoksen_kampukset (15.12.2016)

Oppikoulut. Arkistojen portti –verkkosivut: <http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Oppikoulut> (15.12.2016)

